

Historia batalionu

"Jakby co, kieby co, kany co, abo co- to my som!"

Zarys historii

Na podstawie zarządzenia Dowódcy Krakowskiego Okręgu Wojskowego nr 045/Org z dnia 23.06.1993 r., zarządzenia nr 053/Org z dnia 26.07.1993 r. w sprawie sformowania 21 Brygady Strzelców Podhalańskich, rozkazu dowódcy 21 Brygady Strzelców Podhalańskich nr 039 z dnia 31.08.1993 r. w sprawie sformowania 21 BSP do dnia 30.04.1994 r. sformowany został 5 Batalion Strzelców Podhalańskich z nr jednostki 3489. Podstawą wydanego rozkazu było Zarządzenie Szefa Sztabu Generalnego WP nr 049/Org. wydane 26.05.1993r. 5bsp został rozlokowany w koszarach przy ul. Langiewicza w Rzeszowie.

W wyniku zmian etatowych w 2001 r. na podstawie rozkazu Dowódcy 2 KZ Nr PF z dnia 27 sierpnia 2001 r. dokonano zmiany nazwy jednostki na 5 batalion zmechanizowany.

W roku 2010, w wyniku reorganizacji struktur organizacyjnych 21 Brygady Strzelców Podhalańskich 5 batalion strzelców podhalańskich (Jednostka Wojskowa 3928) powstał z likwidowanych jednostek wojskowych, tj. 5 batalionu zmechanizowanego w Rzeszowie oraz polsko – ukraińskiego batalionu sił pokojowych i 14 batalionu zmechanizowanego w Przemyślu. Sformowany został do dnia 30.09.2010 roku na podstawie Rozkazu Dowódcy 21 Brygady Strzelców Podhalańskich Nr Pf – 31 z dnia 17 marca 2010 roku w sprawie reorganizacji 21 Brygady Strzelców Podhalańskich oraz „Harmonogramu reorganizacji 21 Brygady Strzelców Podhalańskich”. Miejsce dyslokacji – Przemyśl.

5 batalion strzelców podhalańskich jest pododdziałem posiadającym stały skład organizacyjny, kompanię dowodzenia, 4 kompanie zmechanizowane, kompanię wsparcia, kompanię logistyczną oraz Zespół Zabezpieczenia Medycznego. Batalion wchodzi w skład 21 Brygady Strzelców Podhalańskich i jest podporządkowany bezpośrednio Dowódcy 21 Brygady Strzelców Podhalańskich. Przeznaczony jest do wykonywania zadań jako podstawowy moduł bojowy WLąd w etatowym składzie lub wzmocniony w ramach brygady lub samodzielnie. Działania bojowe prowadzi w warunkach normalnych lub ograniczonej widoczności, w strefach klimatycznych do których jest szkolony i przygotowywany.

Dziedzictwo tradycji

Batalion powstał na podstawie zarządzenia Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego nr 049/Org z dnia 26.05.1993 r. nakazując przyjąć dziedziczenie i kultywowanie tradycji wojsk podhalańskich od czasu ich powstania do dnia dzisiejszego.

Tradycje

- 5 Pułku Strzelców Podhalańskich 22 Dywizji Piechoty Górskiej
- 5 Pułku Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej
-

Zgodnie z Decyzją Nr 383/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 15 października 2010r. 5. batalion strzelców podhalańskich przyjął i z honorem kultywuje dziedzictwo tradycji. Na podstawie ww. decyzji 5 bsp przyjął imię generała brygady Andrzeja Galicy oraz przejął sztandar rozformowanego 5 batalionu zmechanizowanego z Rzeszowa.

Święto batalionu

Decyzją Nr 134/ MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 04.09.95 r. dzień 1 października ustanowiony został jako Święto 5 Batalionu Strzelców Podhalańskich.

5 Pułk Strzelców Podhalańskich w Przemyślu

5 psp powstał 1 października 1921 roku jako jeden z pułków wchodzących w skład 2 Dywizji Górskiej. Jego rodowód wywodził się z tradycji 4 pułku strzelców polskich „Błękitnej Armii”, gen. Józefa Hallera. W maju 1919 r. pułk przybył do Polski i jako 46 Pułk Strzelców Kresowych wszedł w skład 11 Dywizji Piechoty. Walczył przeciwko Ukraińcom pod Toporowem i Jabłonówką. Następnie dozorował granicę z Niemcami w rejonie Siewierza i Dąbrowy Górniczej. W styczniu 1920 r. pułk uczestniczył w akcji zajmowania Pomorza, a szlak prowadzący przez Grudziądz, Starogard i Tczew zakończył 9 lutego 1920 r. udziałem w uroczystości zaślubin morza przez generała Hallera w Pucku.

W wojnie polsko-bolszewickiej, w czerwcu 1920 r. pułk walczył w rejonie miasta Szyragi i nad jeziorem Szo, odnosząc przejściowe sukcesy. Pod koniec lipca, w czasie odwrotu z linii rzek Auta - Berezyna, stoczył krwawy bój z bolszewikami w okolicach Poniżan nad Niemnem. W dniach 13-14 sierpnia 1920 r. zajął pozycje obronne w rejonie Radzymina, gdzie w walkach z Armią Czerwoną został rozбитý. Wobec faktu opuszczenia stanowisk bojowych pułk został czasowo rozwiązany. Po odtworzeniu zdolności bojowej, we wrześniu 1920 r. skierowano go w rejon Brześcia, gdzie dokonał udanego wypadu na Małorytę. W październiku, w ostatniej fazie wojny, walczył pod Słuckiem. Walki te zrehabilitowały pułk i w grudniu 1920 r. minister spraw wojskowych, gen. Kazimierz Sosnkowski anulował wcześniejszy rozkaz o rozwiązaniu pułku.

Po podpisaniu pokoju pułk skierowano do Nieświeża, a potem do Przemyśla, gdzie stacjonował w koszarach przy ul. Słowackiego do 1939 r. jako 5 Pułk Strzelców Podhalańskich. Uroczystość przeformowania odbyła się 26 listopada 1921 r. W Przemyślu mieściła się też siedziba dowództwa 22 Dywizji Piechoty Górskiej., w skład której wchodził 5 psp razem z 2 psp w Sanoku, 6 psp w Samborze i 22 PAL. Pułk był widoczny w życiu miasta, współpracował z wieloma organizacjami i instytucjami. Bardzo popularna była orkiestra pułkowa. Obywatele miasta zabiegali o zaproszenia na bale organizowane w pięknym kasynie 5 psp. Podobnie jak w innych pułkach stacjonujących na kresach, również w 5 psp tworzono kompanie „szlacheckie” wyróżnione herbem większości służących tam żołnierzy.

Sztandar pułku ufundowało społeczeństwo Starego i Nowego Sambora, Turki i Chyrowa. Wręczył go Pułkowi 18 maja 1924 roku gen. Lucjan Żeligowski. Bardzo eleganckie w formie i wykonaniu były odznaki pamiątkowe 5 psp. Zasadniczym elementem odznaki – projektu artysty malarza Mariana Strońskiego – jest biało emaliowana swastyka o trapezowatych ramionach połączonych „orłami skalnymi” – jak to określono w regulaminie – o rozpostartych skrzydłach. Centrum odznaki stanowi biało emaliowana tarcza z cyfrą pułku, obramowana pierścieniem z napisem, na emaliowanym tle, „5 Pułk Strzelców Podhal.”

W wojnie obronnej 1939 r. 5 psp wraz z 22 DPG wchodził w skład Armii „Kraków” i stanowił północną flankę grupy operacyjnej „Śląsk”. W dniu 2 września 1939 roku w trakcie transportu pułk został zbombardowany i odłączył się od niego 3 batalion. W dniu 3 września pułk zajął pozycje obronne w rejonie miejscowości Klucze koło Olkusza. Następnie w dniach 4–5 września znajdował się w odwrocie do rejonu Miechowa i Działoszyc. W nocy z 6 na 7 września pułk w rejonie Złota i Jurkowa osłaniał przeprawę dywizji przez Nidę. W dniu 8 września walczył pod miejscowością Owczary, a w dniu 9 września pod Broniną, gdzie poniósł znaczne straty. W dniu 10 września w trakcie marszu na Staszów 22 Dywizja Piechoty Górskiej została rozproszona. 11 września pułk wchodzi w skład zgrupowania płk. Woźnikowskiego, wraz z którym przeprawił się przez Wisłę

pod Połańcem i skierował się w kierunku Rozwadowa, aby w dniu 12 września stoczyć walkę w Jaślanach. W dniu 18 września pułk wobec okrążenia i niemożności prowadzenia dalszych walk został rozwiązany. W lipcu 1944 nastąpiło odtworzenie Pułku w ramach Armii Krajowej na terenie podokręgu Rzeszów w rejonie Jasła. Pułk został rozwiązany po zajęciu terenu jego działania przez oddziały Armii Czerwonej.

Dowódcy 5 pułku strzelców podhalańskich:

- mjr Henryk Witkowski (10 XI 1918 – 5 I 1919 we Włoszech)
- ppłk Franciszek Kozłowski (6 I - 4 II 1919 we Francji)
- płk Marian Mercier (5 II - 19 X 1919 we Francji i Polsce)
- płk Eugeniusz Stecz (20 X 1919 – 29 V 1920)
- mjr Józef Liwacz (30 V - 9 VIII 1920)
- płk Bronisław Krzywobłocki (10 - 13 VIII 1920)
- mjr Józef Liwacz (14 - 19 VIII 1920)
- płk Jan Branicki (20 VIII 1920 – 1926)
- płk Filip Brzezicki (1926-1929)
- płk piech. Julian Janowski (1930-1936)
- ppłk dypl. Tadeusz Klimecki (1936-1938)
- ppłk Antoni Żółkiewski (1938-1939)

Na podstawie:

Motyka W. „Za nasom ślebołę za ojczyste miłom” Milówka 2008

Moś W. B. „Strzelcy podhalańscy” Warszawa 1998